

S a ž e t a k

Dragutin Raguž, Zavod za jezik IFF, Zagreb

UDK 808.62:800.853(091), stručni članak, primljen za tisak 23. veljače 1987.

Les faits ont besoin de la science

Dans cet article l'auteur continue de critiquer les idées de P. Ivić sur la langue littéraire serbo-croate, exposées pour la première fois dans la RES 56/3, 1984. Dans le périodique Jezik 1/1985 a été déjà donnée toute une série des questions que P. Ivić dans sa réponse (Jezik 3/1986), avait laissées passer sous silence, mais sans laquelle la présentation du développement historique de cette langue reste au moins insuffisante, sinon fausse.

OSVRTI

VRIJEĐANJE NA FIN NAČIN

Jednom sam već napisao Pavlu Iviću da „nije korisno da mi međusobno polemiziramo i trošimo snage u stvarima u kojima se zapravo slažemo, odnosno brzo bismo se složili i u onome u čemu se čini da se ne slažemo” pa iako je to bilo u drugim prilikama i s drugim nadanjima, ipak mislim da i danas u tim riječima ima mnogo istine, samo kad bi Pavle Ivić odabrao kakav bolji put. Ali njemu kao da je posebno stalo do javnoga nadmudrivanja. Kako ni sada ne vidim koristi od javne polemike s njime, zadržat ću se samo na jednoj strani njegova pisanja, uglavnom s uredničkih razloga.

Kao što Pavle Ivić želi da bude tutor hrvatskom književnom jeziku, tako se tutorski odnosi i prema uredništvu Jezika, a jedno pitanje postavlja i meni osobno pa me tako prisiljava da i ja kažem nekoliko riječi.

Prihvatajući pero da odgovori D. Ragužu, Pavle Ivić kaže: „Činim to nerado jer se moram osvrtni na tekst koji je vredan pažnje jedino po tome gdje je izašao. Odgovaram, dakle, časopisu i njegovim čitaocima, a ne svom loše raspoloženom kritičaru.” (XXXIII, 78.)

Fino rečeno, ali to u mojem prijevodu glasi: *Jezik* je ugledan časopis, ali uredništvo ima nizak kriterij.

U prošlom članku cijela prva bilješka oštra je osuda uredničkog postupka. Bilješka je svježja pa ću navesti samo dijelove kao podsjetnik u nadi da neću biti optužen za „sečenje citata”.

„Uredništvo Jezika kao da želi negovati ljutnju. U 4. svesci 33. godišta ono mi na tri mesta pripisuje stavove koji mogu iritirati hrvatsku publiku: ‚o srpskom porijeklu Dubrovnika’ (...) uredništvo samo *sugerira* (istakao P. I.) svojoj publici netačne predodžbe o mojim shvatanjima (...) Ja se na sve ovo neću ljutiti. Drugi imaju razloga da se ljute. Pre svega čitaoci koje uredništvo dovodi u zabludu.”

Ocjenu te optužbe prepuštamo čitateljima Jezika jer se pouzdajemo u njihovu zdravu pamet. I onomu tko je i površno pročitao polemičke priloge, jasno je tko je kašu o Dubrovniku zakuhao, a tko samo puše da je ne kusa vruću.

Treća je bilješka u istome članku posebno uvredljiva, makar se to i ne vidjelo na prvi pogled. Ivić piše:

„U svojoj ‚napomeni o Ivićevu članku’ (Jezik 33, str. 128) glavni i odgovorni urednik Jezika Stjepan Babić mi zamera

što nisam odgovorio na njegove argumente u Jeziku XVI, „posebno str. 135”. Nisam to učinio tada (1969. godine) iz dva razloga. Posle mučnog iskustva s mojim prethodnim člankom, koje je tadašnje uredništvo Jezika pod neopravdanim izgovorima dugo odbijalo da štampa (v. Jezik XVI, str. 128*), nisam imao volje da trošim vreme na pisanje teksta koji neće biti objavljen. A nije mi ni izgledalo naročito potrebno da opovrgavam neuverljiva Babićeva izvođenja. Ali ako on zaista misli da sam ja tada „odustao da brani[m] svoja shvatanja, ja ću mu sa zadovoljstvom odgovoriti, ukoliko mi on obeća da će moj tekst štampati.”

Optužuje nas da nismo za slobodan i otvoren dijalog, a prešućuje napomenu koju smo dali u 3. broju XV. godišta Jezika. A unatoč tomu objavili smo njegov članak onda kao i sada dva, objavili smo mu sve što je uredništvu poslao, dakle njegova je optužba bez ikakva temelja.

Kad traži da mu ja obećam da ću objaviti njegov članak, tada zaista vrijeda na fin način: želi reći da sam ja moćnik koji objavljuje ili ne objavljuje članke i da su ostali suurednici moji obični trabanti. Kao da i ne pomišlja da se u uredništvu odlučuje kolegijalno, da sve članke pismeno ocjenjujemo i da se objavljuju ili ne objavljuju, tek prema većini ocjena. Katkada čak i glasamo ako je potrebno i zna se dogoditi da i ja ostanem u manjini kao i svaki drugi član uredništva, pa ni svaki moj članak ne prolazi glatko. Uredništvo nikom ne može unaprijed dati bjanko-potpis pa ni Pavlu Iviću, pogotovu što on nakon sedamnaest godina želi u Jeziku ponavljati već stare otrcale argumente.

Isto vrijedi i za njegovu velikodušnu ponudu da sami protiv sebe objavimo njegovu optužbu. U prvome članku optužuje

uredništvo da dva desetljeća sustavno radi ne „razdvajanju”:

„Reč je o tome da se *sistematski* (istakao P. I.) preporučuju sinonimi koji razdvajaju (s različitim obrazloženjima, koja, kad se slučajevi ponavljaju i nagomilavaju kroz dve decenije, ne uspjevaju više da maskiraju pobude)...” (XXXIII, 84.)

A odmah zatim naivno pita:

„Da li bi Jezik prihvatio da objavi moj mali elaborat o toj temi, sa statističkim pregledom slučajeva?”

Prvo, ne shvaća da nas u radu ne vodi nikakvo „razdvajanje” (kao ni „spajanje”), nego kultura hrvatskoga književnog jezika, kako uostalom i piše u podnaslovu našega časopisa, pa ako nam treba suditi, onda nas treba ocjenjivati koliko naš rad koristi ili šteti kulturi hrvatskoga književnoga jezika. Što će nam „elaborati” rađeni s pretpostavaka po kojima se unaprijed zna da smo krivi. Čudim se na što Pavle Ivić troši svoju energiju, ali da nas opet ne optuži da mu ne damo do riječi, objavit ćemo i „elaborat” nađemo li i najmanji smisao za objavljivanje. Sigurno je da ćemo i mi morati izgubiti nešto vremena, ali što se može kad nam ne nudi pametniji i korisniji posao. Nama ne pada ni na kraj pameti da radimo slične elaborate u suprotnom smislu. Mi pratimo pisanje srpskih lingvista i koristimo se njihovim pozitivnim rezultatima jer smatramo da je to jedini pravi put stručnog i kolegijalnog napretka. Dok Pavle Ivić ne shvati da se sloga može postići samo ljubavlju prema svim našim jezicima i kulturama, kako reče Franc Šetinc, a to konkretno znači bratskim poštovanjem povijesnih i suvremenih posebnosti i hrvatskoga književnog jezika, ma kakve one bile, dotle neće pomoći nikakve polemike, a kad to shvati, tada one neće biti potrebne.

* Pogreška. Bit će 118. (S. B.)